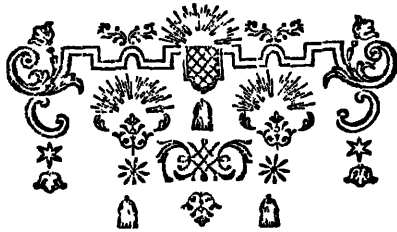

NIEUWE ALGEMENE
BESCHRYVING
V A N D E
K A A P
D E G O E D E
H O O P.

TWEEDE OF LAATSTE DEEL.

Tē A M S T E R D A M,
By P E T R U S C O N R A D I,
Tē H A R L I N G E N,
By V O L K E R T V A N D E R P L A A T S.
M D C C L X X V I I

NIEUWE ALGEMENE
BESCHRYVING

VAN DE

K A A P

DE GOEDE

H O O P.

TWEEDE DEEL.

V O O R R E D E .

Het is bekend dat de Beschryving van de Kaap de Goede Hoop, door den Heer Kolb: in 't licht gegeven, met het hoogste genoeg gelezen is. Hy had zich daar verscheidene jaren opgebouden, en was derwaards gereisd op kosten van een' voornaam' Heer, om waarnemingen te doen in de Starrekunde, Natuurkunde en Natuurlyke Historie. Daarenboven vindt men by hem een zeer omstandig Bericht wegens den aart en inborst, de ligchaamsgestalte, levenswyze en gewoonten der natuurlyke Inborelingen, onder den naam van Hottentotten bekend. In zyn boek worden zelfs de ailerkleinste byzonderheden, die tot dit Volk behooren, opgegeven, met verzekering dat vele daarvan door den Schryver als Ooggetuige zyn waargenomen. — Men meende dan reden te hebben om dit Werk als eene der beste en geloofwaardigste Reisbeschryvingen aan te merken, tot dat de Abt de la Caille bevond dat het in vele opzigten gebreklyk was. — Zeker Engelschman, Maxwell, had 'er, verscheidene jaren te voren, ook reeds ongunstig van gesproken: maar de genoemde Abt, een voornaam Fransch Starrekundige, die afmetingen binnenslands aan de Kaap gedaan, en ook de hoogte der Bergen aldaar nagespoord had, ontdekte zo vele mislagen, dat by aanleiding kreeg om Kolbe wat naauwkeuriger na te gaan, en te onderzoeken hoe by had gehandeld in het vervaardigen van zyn boek.

•

— Hes

— Het berigt, 't welk wy daaromtrent van de la Caille hebben, komt hierop uit.

, Kolbe was van zynen Voorstander verlaten, en vond
 , zich buiten de mogelykheid om aan de Kaap middelen van
 , bestaan te krygen, en tevens zo veel by een te zame-
 , len dat hy naar zyn land gevoeglyk kon te rug keeren.
 , Hy was daar in eenen tyd, waarin de gantsche Volk-
 , planting zware klagten tegen het Gouvernement had in
 , te brengen; doch de Gouverneurs hadden zodanige maat-
 , regels genomen dat die klagten niet wel in Holland kon-
 , den bekend worden op eene wyze, waarvan men met
 , reden eenig goet gevolg verwagten mogt. De voor-
 , naamste Inwoners verwoegden zich in die omstandigheden
 , by Kolbe, met aanbieding dat zy hem ryklyk voorzien
 , zouden van alles wat tot het doen der reize naar Europa
 , noodig was, mids dat hy beloofde eene Beschryving van
 , de Kaap in het licht te zullen geven, waarin de bezwa-
 , ren der Ingezetenenten aanzien der zaken, die zy wensch-
 , ten waereldkundig gemaakt te hebben, moesten geplaatst,
 , en op eenen Historischen trant voorgedragen worden.
 , Kolbe, die niets dergelyks bedoeld had, was in het ge-
 , heel niet bedagt geweest om de stoffen, welke tot een
 , werk van dien aart vereischt werden, by een te zamelen.
 , Om dit verzuim te vergoeden, stelde men hem eene lyst
 , van planten ter hand, welke door Oldenham, een be-
 , kwaam' Botanist aan de Kaap, waren opgemerkt, en
 , welker meesten in eenen der Tuinen van de Kompagnie
 , gevonden werden. Wyders gaf men hem ook eenige Me-
 , morien, die een Griffier van de Justitie-Kamer, Greven-
 , broek genaamd, wegens de Hottentotten met weinig oordeel
 , had opgesteld. Hierby voegde hy het geen zyn gebeugen
 , hem

, hem opleverde wegens de zaken, welke by, geurende
, zyn verblyf aan de Kaap, hier en daar bad waargeno-
, men?

Anderen blyven egter, in weerwil van dit ongunstig ge-
tuigenis, kolbe beschouwen als een' man, dien men veron-
gelykt door hem als eeren Gelukzoeker, of eenen Schryver
om den broode, te doen voorkomen. — En men moet
erkennen dat het hem aan geene gelegenheid, om wegens
verscheidene zaken naauwkeurig onderrigt te worden, kan
ontbroken hebben, dewyl by, gedurende negen of tien ja-
ren, zyn verblyf aan de Kaap heeft gebouden. — Daar-
enboven heeft men reden om te denken dat by zich moeite
gegeven heeft om de Zeden en de Historie der Hottentotten
te kennen. Het blykt dat by zyn best deed om hunne taal
te verstaan: by las daarenboven de Schryvers, die van de
oorspronglyke Bewoners des Lands het een of ander badden
aangeteekend; en men kan niet loochenen dat by aanzien
en agting genoeg in de Kolonien won, om van Europea-
nen, die in het Land der Hottentotten gereisd badden,
omstandige berigten wegens den aart en de levenswyze van
dit Volk te bekomen, en daaromtrent verscheidene ge-
schrevene verhalen in handen te krygen. Met deze hulp-
middelen heeft by zich egter geenszins voldaan gebouden,
maar agtte het noodig zich op verdere nasporingen toe
te leggen. Verwonderd over de gedurige tegenstrydighe-
den, welke hem in de gedrukte Werken voorkwamen, en
die by ook in de gesprekken met de Inwoneren ontdekte, of
in de geschrevene stukken aantrof, wilde by alles zo veel
mogelyk met eigene oogen zien. Hy deed dan verscheidene
Reizen naar de Hottentotten: zelfs naar zulken, die zeer
ver van de Volkplantingen woonden, dewyl by bespeurde

dat de menigvuldige ongang met Europeanen die Hottentotten, welke dicht by de Kaap hun verblyf hadden, onopregter en wantrouwiger gemaakt had. En naardien dit Volk niet gemaklyk is uit te booren, poogde by hunne vriendschap te winnen door kleine geschenken, die, by zyne vriendelykheid, gespraakzaamheid en openbartigheid gevoegd, hem welbaast by de verstandigsten in vertrouwen bragten. Hy ondervroeg hen, en maakte gebruik van hunne antwoorden om nieuwe vragen te doen. Door dit middel kwam by agter de waarheid, en zag de denkbeelden, welke hy reeds gevormd had, te regt gebragt of bevestigd. Verscheidene Hottentotten, zelfs van de aanzienlyksten onder de Natie, kwamen hem menigwerf bezoeken, en nooit verzuimde by die gelegenheden om alle mogelyke onderrigtingen van hun te bekomen.

Om nader te begrypen hoe wy over het Werk van Kolbe bebooren te oordeelen, zullen wy hier de wyze, waarop de Heer la Croze 'er in zyne Histoire du Christianisme des Indes van gesproken heeft, laten volgen. — „ Onder „ alle de Barbaren (zegt hy) zyn de Hottentotten de afschuwelyksten, door hunne lelykheid, en den ondraaglyken stank, dien zy van zich geven. Men heeft hen als „ Ongodisten willen doen voorkomen, zo wel als de Caraïbes van de Antilles: en men vindt Gelcerden, die „ beweeren dat hierdoor het bewys voor het bestaan van „ God, het welk men uit de overeenstemming van alle „ Volkeren trekt, niet weinig verzwakt wordt. Thans „ weet men egter dat de Caraïbes eenen Godsdienst en „ Priesters hebben; en het geen de Heer Ziegenbalg by „ brengt doet zien dat de Hottentotten de kennis van God „ geenszins verloren hebben. Men zoude kunnen tegen-

„ wer-

V O O R R E D E.

v

„ werpen dat, deze zyne denkbeelden gevormd heeft naar
 „ die van de Hollanderen, en van andere Europeaan-
 „ sche Christenen, die aan de Kaap hun verblyf bouden.
 „ Dorch de Heer Kolbe, die verscheidene jaren in de na-
 „ buurschap der Hottentotten gewoond, en, na bunne
 „ taal geleerd te hebben, de zeden van dat Volk naauw-
 „ keuriglyk onderzocht heeft, heeft ons een omstandig be-
 „ rigt gegeven wegens bunne Godsdiensige gebruiken;
 „ gebruiken, die inderdaad zo schandelyk en ongerymd
 „ zyn als men ze zich by mogelykheid kan verbeelden,
 „ maar egter zeer ver van de Godverzakinge, waarvoor
 „ men ze gehouden heeft, op het verbaal van eenige Rei-
 „ zigers, zonder te bedenken dat dezelve de zaken me-
 „ nigwerf slegts in het voorbygaan zien, en niet zelden
 „ het geen zy zonder enig onderzoek meenen waar te zyn
 „ als waarheid aanteekenen, zodat men weinig staats op
 „ bunne berigten kan maken. Het is jammer dat de
 „ Heer Kolbe, wien wy voor de beste kundigheden, welke
 „ wy wegens het Land en het Volk der Hottentotten heb-
 „ ben, danken moeten, zyne Geschriften niet aan eenig
 „ bekwaam' man gegeven heeft, om ze in eene gevoegly-
 „ ker orde te brengen, en 'er de nuttelooze uitweidingen
 „ uit te nemen: want het is zeker dat dezelve het lezen
 „ van een Boek, het welk voor het overige zeer nuttig en
 „ leerzaam is, verdrietig maken”.

Deze oordeelvelling van den Heer la Croze toont dat men
 het Werk van Kolbe niet in alle opzigten behoort te ver-
 werpen; en dat het voornaamste, het welk men te doen heeft
 om het gebreklyke te verbetereren, is 'er beter orde, styl en bou-
 ding aan te geven.

Wy kunnen egter niet nalaten uit de oordeelvelling van

den *Abt de la Caille te besluiten dat , in die Beschryving van de Kaap , meer mislagen en onvolmaaktbeden gevonden worden dan la Croze 'er in erkend heeft. — Het is niet onwaarschynlyk , dat hem tot het waarnemen van vele byzonderbeden , die de Meetkonst en Starrekunde betroffen , de noodige bekwaambeden , middelen en werktuigen ontbroken hebben : ook zyn 'er in andere opzigten , na zyn vertrek van de Kaap , merklyke veranderingen in den staat van zaken voorgevallen. Dit neemt egter geen zins weg dat men in stukken , die minder kundigheid en oplettendheid vorderen dan Meetskundige Waarnemingen , zyne berigten doorgaans als de beste en aannemelykste , welke ons tot nu toe zyn ter hand gekomen , mag beschouwen.*

Men mogt dan alleen verwagten dat van tyd tot tyd in Reisbeschryvingen , in Werken die tot de Aardryksbeschryving , of in Boeken die tot de Natuurlyke Historie betrekking hebben , byzonderbeden zouden voorkomen , die aanleiding gaven om de Beschryving van Kolbe te verbeteren.

Van zodanige hulpmiddelen hebben wy ons bediend. De la Caille , de Abt de la Porte , Valentyn , Bogaert , de een meer en de ander min , hebben ons tot Leidslieden verstrekt , ook hebben wy gebruik gemaakt van de Histoire Generale des Voyages , the Collection of Voyages , en andere Werken die eenigzins ter opbelderinge konden dienen. Doch menigmaal zyn wy van dezelve afgeweken , zo uit hoofde van mondelinge berigten als om andere gegronde redenen.

Toen wy dit Werk ondernamen hadden wy hoop dat 'er etlyke gewigtige , egte en tot nu toe onuitgegevene berigten , door ons aan den dag gebragt zouden kunnen worden,

den , doch in eenige opzigten hebben wy ons te leur gesteld gevonden. Verscheidene Heeren die aan de Kaap geweest zyn , andere die daar gedurige verstandhouding hebben , en op wier naauwkeurigheid en opregtheid wy aan durven , hebben ons wel fraaie opbeeldingen verschaft , waardoor wy Kolbe en andere bovengemelde Schryvers dikwyls hebben laten varen , doch deze betreffen meestal zaken van minder grote aangelegenheid dan wy ons in den beginne hadden voorgesteld. Velen zyn van oordeel , en wel voornamelyk uit hoofde van Staatkundige begrippen , dat de tegenwoordige gesteldheid van de Kaap de Goede Hoop niet beschreven behoort te worden. Ook menen wy hier in de oorzaak te vinden dat wy hier en daar weinig onderrigting meer hebben kunnen bekomen , nadat men bemerkte dat wy voornemens waren daaromtrent iets in 't licht te geven.

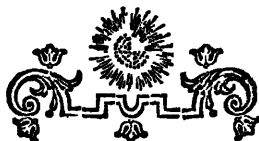
— Dus zyn wy te rade geworden nu en dan iets alleen oppervlakkig aan te roeren , 't welk wy uitvoeriger gesteld zouden hebben , hadden wy de Personen mogen noemen , met wier gezag wy de eegtheid van onze gezegden hadden kunnen staven.

Eene Beschryving van de Kaap , welke in alle opzigten ons den staat van zaken aldaar bloot legt , mogen wy dan eerst verwagten , wanneer verscheidene personen , die bekwaamheid en gelegenheid hebben om alle byzonderheden , daartoe behoorende , op te spooren en te onderzoeken , tot het vervaardigen van zulk een Werk , op booge order , samen spannen. Maar wie weet of dit immer gebeuren zal!

Voor tegenwoordig derhalven schroomen wy niet om dit Werk , onder den titel van Nieuwe Algemene Beschryving van de Kaap de Goede Hoop uit te geven. Schoon

VIII V O O R R E D E .

wy gaarne erkennen den Heer Kolbe dikwyls gevolgd te zyn , verschillen egter de beide Beschryvingen zeer veel , zo ten aanzien van orde , styl en houding , als van byzonderbeden , welke men by hem vrugteloos zal zoeken . Zo veel meenden wy den Lexer te moeten zeggen .

N I E U